

36

Την ώρα που στην Ευρώπη φουντώνουν τα παζάρια, στην Αθήνα η κυβέρνηση ζυγίζει τις ευκαιρίες και τις παγίδες από το νέο πακέτο

Ωρα μηδέν για το χρέος

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Τριπλή γραμμή άμυνας επιχειρεί να στίψει η Ελλάδα, ενόψει της κυοφορούμενης αλλαγής στη συμφωνία της 21ης Ιουλίου που αναμένεται να δρομολογηθεί ίσως και αύριο, στο πλαίσιο της συνάντησης των ηγετών της Γερμανίας και της Γαλλίας Ανγκελα Μέρκελ και Νικολά Σαρκοζί. Σύμφωνα με αρμόδια κυβερνητική πηγή, οποιαδήποτε λύση κι αν επιλεγεί τελικώς η Ελλάδα θέλει να καλύπτει τουλάχιστον τις εξής τρεις προϋποθέσεις:

- 1 Η χώρα παραμένει μέλος της ευρωζώνης.
- 2 Οι τραπεζικές καταθέσεις είναι εξασφαλισμένες.
- 3 Το χρέος είναι βιώσιμο και εξυπηρετήσιμο.

Αν και αναγνωρίζει ότι η συμφωνία της 21ης Ιουλίου θεωρείται πλέον ανεπαρκής μεταξύ των πιστωτών της χώρας σε ό,τι αφορά το κούρεμα του 21%, η κυβέρνηση επιλέγει προς το παρόν να μην πάρει ανοικτά θέση υπέρ της λύσης που προτιμά. Όπως πιστοποιείται, αυτή τη στιγμή έχουν βγει στην επιφάνεια έντονες διαφωνίες μεταξύ των ενδιαφερόμενων πλευρών, το τοπίο θυμίζει κινούμενη άμμο και θα ήταν επικίνδυνο να σπυρσει η Ελλάδα να προκαταλάβει τη συζήτηση. Οι τρεις προϋποθέσεις, ωστόσο, που θέτει συνεπίζονται ασφαλώς κάποιες δεσμεύσεις εκ μέρους των πιστωτών της χώρας. Κυρίως συνεπίζονται εξασφάλιση επαρκούς χρηματοδότησης, ώστε - όποια λύση κι αν επιλεγεί - να στηριχθούν οι τράπεζες και να εξυπηρετούνται οι δανειακές υποχρεώσεις. Η κυβέρνηση ευελπιστεί ότι οι πιστωτές της χώρας θα κινηθούν πράγματι σε αυτό το πλαίσιο.

Πάντως, οι πρόσφατες δηλώσεις του πρώην αντιπροέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και συμβούλου του Πρωθυπουργού Λουκά Παπαδήμου υπέρ της εφαρμογής της συμφωνίας της 21ης Ιουλίου δείχνουν ότι η κυβέρνηση δεν έχει προσχωρήσει οριστικά στη λύση υπέρ του μεγάλου κουρέματος, που φερόταν να ευνοεί πριν από λίγες ημέρες. Ίσως είναι προτιμότερη μια λύση με μεγαλύτερο κούρεμα, της τάξης του 30%, αλλά πάντα στο πλαίσιο της απόφασης της 21ης Ιουλίου. Σε κάθε περίπτωση, ο κ. Παπαδήμος φέρεται να διαμνύει ότι το «PSI Plus», όπως το ονομάζουν στην κυβέρνηση, πρέπει να έχει αυστηρά εθελοντικό χαρακτήρα, ώστε να μη θεωρηθεί χρεοκοπία.

Τα τρία καυτά ερωτήματα για το επόμενο δίμηνο

Τι θα συμβεί αν δεν πάρουμε την επόμενη δόση;

Η ΧΩΡΑ δεν έχει υποχρεώσεις προς ξένους δανειστές πριν από τον Ιανουάριο. Τα ομόλογα που λήγουν τον Δεκέμβριο είναι αυτά που έχουν δοθεί προς τις φαρμακοβιομηχανίες για την εξόφληση των οφειλών του Δημοσίου. Τα έχουν στα χέρια τους ελληνικές βιομηχανίες και ελληνικές τράπεζες. Αυτές θα την «πληρώσουν».

Επίσης, εννοείται ότι δεν θα μπορέσουν να πληρωθούν όλοι οι μισθοί

και οι συντάξεις, τουλάχιστον μετά τα μέσα Δεκεμβρίου. Ακόμη κι αν αυξηθούν τα έσοδα της έκτακτης εισφοράς, που έφτασαν τα 650 εκατ. ευρώ μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου, και χρησιμοποιηθούν τα πρώτα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις, ύψους περίπου 850 εκατ. ευρώ (αν και το τελευταίο δεν επιτρέπεται με βάση το νόμο), στο τέλος κάθε μήνα το Δημοσίο πρέπει να εκταμιεύει 1,8 δις.

ευρώ περίπου για μισθούς και συντάξεις. Επομένως, πιθανώς μισθοί και συντάξεις θα δίνονται κουρεμένα έως ότου δοθεί λύση, όποια κι αν είναι αυτή.

Αυτό θα έχει προφανώς ευρύτερες συνέπειες, καθώς δεν θα μπορούν να πληρωθούν δόσεις δανειοληπτών σε τράπεζες.

Τα τρία καυτά ερωτήματα για το επόμενο δίμηνο

Ο μεγαλύτερος κίνδυνος είναι να προκληθεί πανικός ότι επίκειται χρεοκοπία και να επιχειρηθούν μαζικές αναλήψεις καταθέσεων.

Οι δανειστές μας είχαν, σύμφωνα

με μια εκδοχή, εξετάσει το ενδεχόμενο να καθυστερήσει η δόση για λόγους άσκησης πίεσης. Εδώ που έχουμε φτάσει όμως, ο εκβιασμός αυτός έχει χάσει πλέον το νόημά του.

Γιατί όχι σε ένα γενναίο κούρεμα της τάξης του 50%;

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ, είναι σωστό να υποστούν οι τράπεζες τις συνέπειες της απερίσκεπτης ή κερδοσκοπικής πρακτικής τους στο παρελθόν, όταν δάνειζαν το ελληνικό κράτος κλείνοντας τα μάτια στους κινδύνους. Αυτό άλλωστε υποστηρίζει και η «πθικολόγος» Γερμανία. Όμως, αν οι τράπεζες καταρρεύσουν θα την πληρώσουν και οι πελάτες τους. Για να προστατευθούν οι καταθέτες πρέπει να στηριχθούν οι τράπεζες, μέσω του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τα πράγματα είναι χειρότερα για τα ασφαλιστικά ταμεία, για τα οποία δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή ένα αντίστοιχο ταμείο. Το κράτος πρέπει να βρει πηγή χρηματοδότησής τους, προκειμένου να εξακολουθήσουν να πληρώνουν τις συντάξεις.

Η Ελλάδα για να μπορέσει να ελέγξει και να διαχειριστεί τις επιπτώσεις ενός μεγάλου κούρεματος πρέπει να έχει εξασφαλίσει τη διάθεση ενός ποσού 70-100 δισ. ευρώ (επανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών και των Ταμείων, αντικατάσταση βραχυχρόνιου δανεισμού - τρίμηνα και εξαμηνιαία έντοκα γραμμάτια -, κάλυψη στοιχειω-

δών αναγκών λειτουργίας ενόψει και της πιθανής έως βέβαιης κατάρρευσης εσόδων κ.λπ.). Εκτός του ότι μέρος του οφέλους από το κούρεμα «χάνεται» αμέσως με τον νέο δανεισμό, ο μόνος «πρόθυμος» δανειστής μπορεί να είναι η τρόικα. Θα τα δώσει; Αν υπάρξει συμφωνία για ελεγχόμενη χρεοκοπία, μάλλον ναι. Ασφαλώς, όμως, δεν θα το κάνει χωρίς δεσμεύσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους μετά το βαθύ κούρεμα. Για τους πολίτες αυτό θα σημαίνει «άγρια λιτότητα».

Δεδομένου ότι το ποσοστό του χρέους που κατέχουν ξένες τράπεζες είναι μικρό (αν εξαιρεθεί η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα), όσοι είναι αντίθετοι στην ιδέα του μεγάλου κούρεματος υποστηρίζουν ότι δεν έχει νόημα να προκληθεί όλη αυτή η αναστάτωση και οι κίνδυνοι για τόσο μικρό όφελος. Από τα 135 δισ. ευρώ που προβλέπεται να «ρυθμιστούν» με βάση τη συμφωνία της 21ης Ιουλίου, μόνο τα 45 κατέχουν οι ξένοι. «Θα χρεοκοπήσουμε, λοιπόν, ενάντια στον εαυτό μας;» διερωτάται στέλεχος ασφαλιστικού οργανισμού.

Υπάρχει περίπτωση να βγούμε προσωρινά από την ευρωζώνη;

ΚΑΝΕΝΑΣ από τους αναλυτές δεν το θεωρεί πιθανό αυτή τη στιγμή, αν και δεν το αποκλείουν για αργότερα. Το ενδεχόμενο αυτό συνδυάζεται με την έναρξη λειτουργίας του μόνιμου Μηχανισμού Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ESM), που προβλέπει τη δυνατότητα «ελεγχόμενης» χρεοκοπίας σε κράτος-μέλος της ευρωζώνης. Κάτι που σύμφωνα με ορισμένους, όπως ο πρώην πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης, συνεπάγεται και «οικειοθελή» αναστολή της συμμετοχής του σε αυτήν. Εάν η επόμενη μέρα της ελεγχόμενης χρεοκοπίας δεν εξασφαλίζει μια πορεία σύγκλισης με τους εταίρους της ευρωζώνης, η αναστολή, τουλάχιστον της συμμετοχής στην ευρωζώνη, θα είναι σε μερικά χρόνια επιθυμητή από την ίδια τη χώρα μας. Κανονι-

κά, ο ESM προβλέπεται να τεθεί σε λειτουργία το 2014, ωστόσο επιχειρείται, κυρίως από τη Γερμανία, η επίσηυση της λειτουργίας του για το καλοκαίρι του 2012.

Στο ερώτημα τι θα σημαίνει μια προσωρινή ή μόνιμη έξοδος από την ευρωζώνη, οι περισσότεροι αναλυτές απαντούν με τη λέξη «καταστροφή». Επισημαίνουν το πρόβλημα με τις εισαγωγές ακόμη και εντελώς απαραίτητων προϊόντων (τρόφιμα, πετρέλαιο, φάρμακα), τον πανικό, την απόσυρση των καταθέσεων από τις τράπεζες, τα περιοριστικά μέτρα που ως εκ τούτου ίσως καταστούν αναπόφευκτα, την απώλεια της αγοραστικής αξίας των μισθών, την αύξηση της αξίας του δημοσίου χρέους, την πιστωτική ασφυξία.

Το «Μαγικό Βουνό» του χρέους

ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τρίγλωσσος κυβερνητικός αξιωματούχος έχει στιγμή μελαγχολίας. Επικαλείται λοιπόν το «Μαγικό Βουνό» του Τόμας Μαν ως ερμηνευτική αναλογία για την κατάσταση της ελληνικής οικονομίας αλλά, ευρύτερα, και για την τύχη της χώρας μας. «Όλα έχουν κριθεί, οι φυμαπικοί θα πεθάνουν, αλλά μεσολαβεί αυτό το διάστημα της χαρμολύπης που είναι σαν να μην πρόκειται να γίνει τίποτε. Εκεί είμαστε».

ΜΟΙΡΟΛΑΤΡΙΑ. Ασχέτως λογοτεχνικών αναφορών και σιωπηλών αναστεναγμών, η κυβέρνηση Παπανδρέου διανύει φάση φαταλισμού. Δεν είναι μόνο οι δημοσιονομικές δυσκολίες στο εσωτερικό. Είναι η συζήτηση που γίνεται για το ελληνικό χρέος στο εξωτερικό. Υπάρχει η υστερόβουλη αρθρογραφία

Οι αγορές θεώρησαν εξαρχής θνησιγενή τη συμφωνία της 21ης Ιουλίου, οι Γερμανοί θέλουν να την ξεπεράσουν, ενώ την υλοποίησή της εξακολουθούν να επιδιώκουν μόνον οι Γάλλοι

και συνομιλητές του Πρωθυπουργού, μετέχουν σε μια άτυπη ομάδα φίλων/συμβούλων της Ελλάδας που συντονίζει ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Φίλιππος Σαχινίδης, όντας ταυτόχρονα συνδιαμορφωτές και δημόσιοι εκφραστές της ελληνικής γραμμής για το χρέος.

Τυπικά, την υπόθεση του χρέους χειρίζεται ένας αστερισμός προσώπων. Παπανδρέου, Βενιζέλος, Σαχινίδης, ο Γιώργος Ζαυγιάς, που συμμετέχει στην ομάδα εργασίας των χωρών της ευρωζώνης, και ο Πέτρος Χριστοδούλου του ΟΔΔΗΧ που έχει την τρέχουσα διαχείριση του χρέους. Πέραν των αμερικανών καθηγητών, το Οικονομικών έχει την υποστήριξη της γαλλικής τράπεζας Lazard, για λογαριασμό της οποίας έχει έρθει ο Ντανιέλ Κοέν. Και αυτός αρθρογραφεί στον γαλλικό Τύπο για θέματα της ελληνικής οικονομίας και της αναδιάρθρωσης χρέους με τρόπο πολύ εποικοδομητικό για την Αθήνα.

Είναι κρίσιμο γιατί η γαλλική κοινή γνώμη τείνει να

διαφόρων μεγαλόσχημων τύπου Νουριέλ Ρουμπίνι ή Μοχάμεντ ελ Εριάν της Rimco, που επενδύει σε ομόλογα. Αυτοί επείγονται να μας πάνε σε χρεοκοπία στο, κατά Βενιζέλο, κολασμένο δίμηνο ως τον Δεκέμβριο. Υπάρχει όμως και μια συζήτηση στο παρασκήνιο. Αυτή γίνεται μεταξύ Γάλλων και Γερμανών. Εξ ου και το ραντεβού Μέρκελ - Σαρκοζί το Σάββατοκύριακο.

Αποφάσεις για αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους ερήμην της Ελλάδας δεν μπορούν να ληφθούν. Ωστόσο, η κρίση χρέους είναι πλέον κρίση των ευρωπαϊκών τραπεζών κι αυτό έχει αλλάξει τα δεδομένα του προβλήματος. Το ζητούμενο το περασμένο καλοκαίρι δεν ήταν τι είδους αναδιάρθρωση χρέους θα βοηθούσε την Ελλάδα, που χρειαζόταν επείγοντως δεύτερο πακέτο, αλλά τι συνδυασμό κούρεματος, swaps και επιμήκυνσης άντεχαν οι ευρωπαϊκές τράπεζες.

Ο Ευάγγελος Βενιζέλος λέει συχνά στους αξιωματούχους του υπουργείου Οικονομικών ότι «πρέπει να διαφυλάξουμε ως κόρη οφθαλμού τη συμφωνία της 21ης Ιουλίου». Οι αγορές τη θεώρησαν θνησιγενή. Οι Γάλλοι θέλουν την υλοποίησή της. Και οι Γερμανοί να την ξεπεράσουν. Η Αθήνα παρακολουθεί τη συζήτηση για βαθύ κούρεμα 50% με εγρήγορση και ελαφρά ανησυχία.

Δεν είναι αυτό που θέλουμε. Εχει ρίσκο και μπορεί να κάνει ζημιά σε ελληνικές τράπεζες και ασφαλιστικά ταμεία αν δεν υπάρξουν οι αναγκαίες διασφαλίσεις. Αλλά δεν μπορούμε να το πούμε ανοικτά γιατί η θέση μας είναι λεπτή. Το λένε όμως κομψά για λογαριασμό μας αρθρογράφοι όπως οι καθηγητές Τζέφρι Σακς και Τζόζεφ Στίγκλιτς. Ο πρώτος είναι τακτικός επισκέπτης της Αθήνας, μένει στο «Cape Soufion» και έχει μια συνεργασία με τον ΥΠΕΚΑ Γιώργο Παπακωνσταντίνου για θέματα πράσινων επενδύσεων. Σακς και Στίγκλιτς εί-

ΟΙ «ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ» ΕΙΔΙΚΟΙ

Ο νομπελίστας Τζόζεφ Στίγκλιτς (πρώτος πάνω) και ο οικονομολόγος Τζέφρι Σακς (δεύτερος πάνω) έχουν ρόλο συμβούλου του Πρωθυπουργού και απύπως «συνηγόρου» της Ελλάδας στον διεθνή Τύπο. Υπέρ των ελληνικών θέσεων αρθρογραφεί και ο Ντάνιελ Κοέν (κάτω) της τράπεζας Lazard που συνεργάζεται με το υπουργείο Οικονομικών

